

Αρ. Φακ.: Α/Π 968/2018

**Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων, υπό την ιδιότητα του Ανεξάρτητου Μηχανισμού
για την προώθηση, προστασία και παρακολούθηση της Σύμβασης
του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρίες,
αναφορικά με το κενό που παρατηρείται
στην παροχή εύλογων προσαρμογών στα θερινά σχολεία**

Λευκωσία, 1 Δεκεμβρίου 2020

Προϊστάμενη: Ελένη Χατζηττοφή

Λειτουργός: Νάσια Διονυσίου

I. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟΥ

1. Η κ. ΧΧΧΧΧ, υπέβαλε παράπονο με ημερομηνία 25 Ιουνίου 2018, σε σχέση με ισχυριζόμενη παράλειψη παροχής εύλογων προσαρμογών στον γιο της, για σκοπούς φοίτησης του σε θερινό σχολείο (ΧΧΧΧΧ Δημοτικό Σχολείο ΧΧΧΧΧ).
2. Συγκεκριμένα, η παραπονούμενη ανέφερε ότι, εξαιτίας της μη επιθυμίας της συνοδού, που συνοδεύει το παιδί κατά την φοίτηση του στο Δημοτικό Σχολείο ΧΧΧΧΧ, να εργαστεί κατά τον μήνα Ιούλιο στο θερινό σχολείο, αναγκάστηκε να συνοδεύει η ίδια το παιδί στο σχολείο. Ακολούθως, διευθετήθηκε όπως το παιδί συνοδεύεται από εργαζόμενη στην ειδική μονάδα του σχολείου, κάτι που, ωστόσο, σύμφωνα με την παραπονούμενη, γινόταν για μερικές μόνο ώρες και με μη ικανοποιητικό τρόπο.
3. Παράλληλα, σύμφωνα με την παραπονούμενη, το σχολείο δεν είχε μεριμνήσει για τον κατάλληλο εξοπλισμό της τάξης του παιδιού, ούτε για την παροχή εκπαιδευτικού υλικού προσαρμοσμένου στις ανάγκες και απαιτήσεις του παιδιού, με αποτέλεσμα να μεταφέρει η ίδια στο σχολείο προγράμματα και παιχνίδια που θα βοηθούσαν το παιδί της.
4. Όπως υποστήριξε η παραπονούμενη, δεδομένου ότι στα θερινά σχολεία γίνονται δεκτά, ως πρέπει, παιδιά με αναπηρίες, το Υπουργείο θα έπρεπε, αφενός, να παρέχει στους συνοδούς των παιδιών τα αναγκαία κίνητρα για να εργάζονται και κατά την διάρκεια του θερινού σχολείου, και αφετέρου, να προνοεί για την παροχή όλων των αναγκαίων για κάθε περίπτωση εύλογων προσαρμογών.

II. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΠΑΝ

5. Στα πλαίσια της διερεύνησης του παραπόνου, είχαμε αλληλογραφία με την τέως Διευθύντρια Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΑΝ), η οποία ανέφερε τα ακόλουθα:

- 5.1 Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (Υ.Π.Π) στοχεύει στην αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού των Θερινών Δημόσιων Σχολείων (Θ.Δ.Σ.), μέσω της προσφοράς ευκαιριών μάθησης και δημιουργικής απασχόλησης, ιδιαίτερα σε παιδιά που προέρχονται από ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.
- 5.2 Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ομάδας των παιδιών ενός Θ.Δ.Σ. και ως εκ τούτου καταβάλλεται προσπάθεια από τους εκπαιδευτικούς ώστε τα παιδιά αυτά να συμμετέχουν με τα υπόλοιπα παιδιά στις διάφορες δραστηριότητες (εντός και εκτός του σχολείου) με τη συνοδεία σχολικού βοηθού/συνοδού όπου αυτό είναι αναγκαίο. Επίσης, όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν, δημιουργούνται ομάδες παιδιών, τα οποία κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς φοιτούσα σε Ειδικές Μονάδες, για προσφορά σε αυτών πιο εξειδικευμένων δημιουργικών δραστηριοτήτων.
- 5.3 Σε σχέση με το ζήτημα της σχολικής συνοδού, υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία για την εργοδότησή τους. Συγκεκριμένα, οι σχολικοί βοηθοί/συνοδοί εργοδοτούνται από τις οικείες Σχολικές Εφορείες με δεκάμηνα συμβόλαια, μετά από απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Οι Σχολικές Εφορείες προχωρούν και σε εργοδότηση των ίδιων σχολικών βοηθών/συνοδών που εργάζονταν κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς σε Ειδικές Μονάδες, και για την περίοδο λειτουργίας των Θ.Δ.Σ., νοουμένου ότι και οι ίδιες/οι το επιθυμούν. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει ενδιαφέρον από τις/τους συγκεκριμένες/ους για εργασία κατά τη θερινή περίοδο, τότε γίνεται εργοδότηση άλλων σχολικών βοηθών/συνοδών, οι οποίοι/ες κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς εξυπηρετούσαν τις ανάγκες άλλων παιδιών.
- 5.4 Στην περίπτωση του παιδιού της παραπονούμενης, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού παρείχε σχολική συνοδό/ βοηθό κατά την διάρκεια του Θ.Δ.Σ, και σχετικές διευκολύνσεις.

5.5 Τέλος, ο θεσμός των Θ.Δ.Σ. επαναξιολογείται κάθε χρόνο. Στην αξιολόγηση του θεσμού συμμετέχουν οι υπεύθυνοι Επιθεωρητές Δημοτικής Εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν σε αυτά, καθώς και οι γονείς των παιδιών μέσω σχετικού ερωτηματολογίου που αποστέλλεται για να συμπληρώσουν. Οι απόψεις όσων συμμετέχουν στην αξιολόγηση του προγράμματος λαμβάνονται σοβαρά υπόψη και καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για βελτίωση του θεσμού των Θ.Δ.Σ. σύμφωνα βέβαια με τις οικονομικές δυνατότητες του κράτους.

ΙΙΙ. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

6. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες αποτελεί σταθμό στην ιστορική διαδρομή για την προώθηση, προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, αφού συνιστά την πρώτη παγκόσμια διεθνή συνθήκη που αναφέρεται αποκλειστικά και εξ' ολοκλήρου στα άτομα με αναπηρία, κατοχυρώνοντας κατά τρόπο δεσμευτικό και αναλυτικό, όχι μόνο τα δικαιώματα των ΑμεΑ, αλλά και τις υποχρεώσεις που μπορούν να καταστήσουν την υλοποίηση των δικαιωμάτων και την παρακολούθηση των σχετικών εξελίξεων πραγματική. Αυτό που κυρίως επιχειρείται να αλλάξει με τη Σύμβαση είναι ο τρόπος αντιμετώπισης της αναπηρίας, αφού η αναπηρία δεν εκλαμβάνεται πια ως μια ατομική ανεπάρκεια, αλλά ως η συνέπεια της αλληλεπίδρασης του ατόμου με αναπηρία με ένα περιβάλλον που αποτυγχάνει να ανταποκριθεί στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες του ατόμου και να άρει τους τυπικούς και άτυπους περιορισμούς που το εμποδίζουν να λειτουργήσει και να συμμετάσχει ισότιμα σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής.

7. Στο άρθρο 24 της Σύμβασης αναγνωρίζεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες στην εκπαίδευση και, προς τούτο τα κράτη διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες λαμβάνουν την απαιτούμενη υποστήριξη, εντός του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος, για να διευκολύνουν την αποτελεσματική τους εκπαίδευση, και αποτελεσματικά μέτρα εξατομικευμένης υποστήριξης, παρέχονται σε περιβάλλοντα που μεγιστοποιούν την ακαδημαϊκή και κοινωνική εξέλιξη, που είναι σύμφωνα με τον στόχο της πλήρους ένταξης.

8. Ταυτόχρονα, ακόμη και όταν διασφαλίζεται η προσβασιμότητα των μαθητών με αναπηρίες στην εκπαίδευση, θα πρέπει να παρέχονται, εκεί όπου απαιτείται, εύλογες προσαρμογές στη βάση των εξατομικευμένων αναγκών του προσώπου. Όπως επισημαίνεται στο Γενικό Σχόλιο με αρ.4(2016) της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ, η εύλογη διευκόλυνση σχετίζεται με το συγκεκριμένο, σε κάθε περίπτωση, άτομο και είναι συμπληρωματική της γενικής υποχρέωσης του κράτους για την παροχή πρόσβαση στην εκπαίδευση σε ίση βάση με τους άλλους. Οι εύλογες διευκολύνσεις αποφασίζονται για κάθε περίπτωση χωριστά, αφού ακόμη και μαθητές με την ίδια αναπηρία μπορεί να χρειάζονται να λάβουν διαφορετικές διευκολύνσεις. Η, δε, άρνηση εύλογων προσαρμογών συνιστά δυσμενή διάκριση εις βάρος του μαθητή.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

9. Η τήρηση των αρχών που αναλύονται πιο πάνω θα πρέπει να διασφαλίζεται σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης. Κατ' επέκταση, και στα πλαίσια του θεσμού των Θερινών Δημόσιων Σχολείων, στα οποία όπως τόνισε το ΥΠΠΑΝ προσφέρονται ευκαιρίες μάθησης και δημιουργικής απασχόλησης, ιδιαίτερα σε παιδιά που προέρχονται από ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, θα πρέπει να διευκολύνεται, αφενός, η πρόσβαση των παιδιών με αναπηρίες σε αυτά, και, αφετέρου, η σε ίση βάση με τα άλλα παιδιά συμμετοχή τους σε όλα τα προγράμματα και δραστηριότητες που προσφέρονται.

10. Βασικός πυλώνας διευκόλυνσης των παιδιών με αναπηρίες στα πιο πάνω αποτελεί η στήριξη που τα παιδιά αυτά λαμβάνουν από τις/τους σχολικούς συνοδούς/βοηθούς τους. Τα προβλήματα που έχουν επανειλημμένως επισημανθεί τόσο από το Γραφείο μου, αλλά και από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας, σε σχέση με την απουσία νομοθετικής ρύθμισης του ειδικού αυτού ζητήματος, είναι και σε αυτή την περίπτωση συναφή. Ειδικότερα, απουσιάζει η ύπαρξη ενός πλαισίου που να καθορίζει, κατά τρόπο σύγχρονο και σύμφωνο με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, τα κριτήρια επιλογής, τους όρους εργασίας και τα καθήκοντα των σχολικών βοηθών/συνοδών, με αποτέλεσμα, ανάμεσα σε άλλα, τη μη παροχή επαρκών κινήτρων στα πρόσωπα που εργοδοτούνται στις συγκεκριμένες θέσεις για συνέχιση της εργασίας τους και κατά τον χρόνο των Θ.Δ.Σ.
11. Πέραν των πιο πάνω, θα πρέπει το ΥΠΠΑΝ να ανταποκρίνεται στην υποχρέωσή του να μεριμνά ώστε, και στο πλαίσιο των Δ.Θ.Σ., να γίνονται οι απαραίτητες αλλαγές στην οργάνωση, το αναλυτικό πρόγραμμα, τις εκπαιδευτικές και μαθησιακές στρατηγικές κ.α., οι οποίες να οδηγούν σε ουσιαστική συμπερίληψη των διαφορετικών αναγκών και απαιτήσεων των παιδιών με αναπηρίες.
12. **Ειδικότερα, σε ένα πρώτο επίπεδο θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι κάθε μαθήτρια/μαθητής με αναπηρία θα συνεχίσει να λαμβάνει και κατά τη διάρκεια του Δ.Θ.Σ. τις εύλογες προσαρμογές τις οποίες λάμβανε κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να λαμβάνεται πρόνοια ώστε και οι λοιπές εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δράσεις, οι οποίες δεν παρέχονταν κατά τη σχολική χρονιά, να είναι προσβάσιμες στα παιδιά με αναπηρίες και να μη δημιουργούν πιθανότητες αποκλεισμού και περιθωριοποίησης.** Ως εκ τούτου εισηγούμαι όπως ληφθούν όλες οι πιο πάνω παράμετροι για τον σχεδιασμό ενός πλαισίου ενιαίας ένταξης όλων των παιδιών στα Θερινά Δημόσια Σχολεία.

13. Η έκθεση υποβάλλεται στον Γενικό Διευθυντή ΥΠΠΑΝ για προβληματισμό και λήψη των κατάλληλων μέτρων προς υλοποίηση των πιο πάνω εισηγήσεων.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη
Επίτροπο Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων